

ΒΛΕΜΜΑ ΕΙΣ ΧΩΡΙΟΝ ΠΕΡΙ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ *

«Θεοῦ γὰρ ἰσχύς καὶ κατ' Αἰσχύλον ὑπερτέρα, πολλὰκις δ' ἐν κακοῖσι τὰν ἀμήχανον ἐκ χαλεπᾶς δύας ὑπὲρ τε ὀμμάτων κρηγμαμέναν νεφέλαν ὄρθοι»¹.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου «Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβας» στίχ. 226—229, ὅπερ ἔχει οὕτω :

Ἔστι· Θεοῦ δ' ἔτ' ἰσχύς καθυπερτέρα·
πολλὰκι δ' ἐν κακοῖσι τὸν ἀμήχανον
κᾶκ χαλεπᾶς δύας ὑπερθ' ὀμμάτων
κρηγμαμενᾶν νεφέλᾶν ὄρθοι.

Ἀντιζηλίαν καὶ ἀλληλοκτονίαν τῶν δύο ἀδελφῶν—υἱῶν τοῦ Οἰδίποδος, Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκουσ ἐν τῷ ζοφερῷ καὶ πολυστενάκτῳ τούτῳ δράματι ὁ ποιητὴς ἐξωγράφισε. Τὸ «Ἄρεως μεστὸν»² ἔργον εἶναι μεστὸν δέους, καταιγίδων, ἀγωνίας, συντριβῆς, καταπληκτικῆς πολεμικῆς φρίκης, ἀρρήτου συγκινήσεως καὶ ἱεροῦ φόβου. Ἡ ἀνυπέροβλητος δύναμις τῆς φαντασίας καὶ ἡ ἐνάργεια, δι' ἧς διατυποῦνται οἱ αἰσχύλαιοι στίχοι καθιστοῦν τὰ συμβαίοντα τοσοῦτον συνταρακτικά, ὥστε νὰ ἐπέρχηται τις συντονισμὸς πολεμικῆς ἰαχῆς καὶ πατριωτικοῦ τόνου. Ἡ ἀγόρευσις τοῦ Ἐτεοκλέους ὑποδηλοῖ τῷ πλήθει τὴν φλογερὰν ἀγάπην πρὸς τὸ δεινοπαθοῦν ἔθνος αὐτοῦ. Τὸ πλῆθος, ὁ χορὸς τῶν παρθένων, ὡς σμήνος πτηνῶν, ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας ἀλλόφρον. Μεγίστη ἐπίθεσις ἔχει ἐξαπολυθῆ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς πόλεως. Παροῦσαι αἱ Ἐρινύες διὰ τοὺς μισητοὺς ἐκ τῶν θεῶν πρωταγωνιστὰς τῆς συγχερᾶς γενεᾶς. Ἐντὸς πλήρους μυστηρίου καὶ ἀπιθάνου σκότους κινοῦνται τὰ πρόσωπα τῆς τραγωδίας. Ποῖον θὰ εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐκ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν τυφλώσεως ; Ποία ἐν προκειμένῳ θὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀνθρωπίνη εὐθὺνη ἔναντι τῆς τρομερᾶς αὐτῆς καταστάσεως ;

Αἱ παρθέναι γινώσκουν, ὅτι οἱ θεοὶ παρέχουν τὴν νίκην, ὅπως ἐπίσης γινώσκουν, ὅτι καὶ ἐγκαταλείπουν μίαν πόλιν ἀπερχόμενοι. Ἡ ἐπιρροή τούτων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τῆς ζωῆς εἶναι τεραστία. Ἄλλως τε ἀνθρώποι, ἥρωες, ἡμίθεοι ἐμφανίζονται ἡμῖν ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Αἰσχύλου ἐν μέσῳ πάντοτε θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ συναφειῶν. Περιβάλλονται ὑπὸ θεοτήτων φιλικῶς ἢ ἐχθρικῶς ἔναντι αὐτῶν διακειμένων³.

Ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἐν τῷ Αἰσχύλῳ ὑποτάσσεται εἰς σκοποὺς ἀνωτέρους καὶ οἱ

* Ἀπὸ τὰς ἐργασίας ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Διδασκαλείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως τοῦ κ. Κων. Ἰ. Μερντίτου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

1) Μαρκελλίνου ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου καὶ τῆς τοῦ λόγου ἰδέας § 5. Thucydides De bello Peloponnesiaco Libri Octo. G. Boehme Lipsiae 1852.

2) Ἀριστοφ. Βάτραχοι στ. 1021 ἐκδ. Oxoniī τόμ. II, 1959.

3) Κων. Ἰ. Μερντίτου : Karl Reinhardt σ. 490 περ. «Πλάτων» ἔτος 1958 τεύχη 19/20.

σκοποὶ αὐτοὶ διακυβερνοῦν. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δρᾷ, συχνότατα ἀγνοεῖ τοὺς θεοὺς. Ὅταν ἐκπάσῃ δραματικὸν γεγονός ἐν τῷ βίῳ ἀναγνωρίζει αὐτοὺς καὶ προσεύχεται διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀντιξόου περιστάσεως. Ὑπάρχει εἰς Θεὸς μία δύναμις κεκαλυμμένη, ἣν ὁ δρᾶστης δὲν θεᾷται πλὴν ὑπακούει. Μυστηριώδης πλευρὰ καθ' ἣν ἡ τοῦ ποιητοῦ ψυχολογία μείνεται τῇ θεολογίᾳ. Ὁ περιφρονῶν καὶ παραγνωρίζων τὴν Ὑπερτάτην δύναμιν συντρίβεται ἐκ θείας Νεμέσεως. Οἱ θεοὶ κτυποῦν τὴν ἀλαζονείαν.

Πέραν τοῦ ὀρωμένου ὑπάρχουν πράγματα μεγαλειώδη, ἅτινα δὲν παρουσιάζονται ἀμέσως. Ἡ δρᾶσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῇ πάντα τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς οὐδὲ παρέχει τὴν ἐξήγησιν, ὅτι αὐτὴ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ὑπακούει εἰς τι τὸ σκοτεινὸν καὶ τὸ ἀνώτερον ὅτι διὰ τῶν ἀνησυχιῶν καὶ αὐταπατῶν αὐτοῦ καταλήγει πλείεστας φορὰς εἰς ἀποτελέσματα, ἅτινα οὐδόλως ἐπεζήτησε ¹.

Ἐν τῷ α' ἐπεισοδίῳ ἐν ρ' καὶ οἱ ἀνωτέρω στίχοι ἀνήκουν αἱ παρθένο. εὐχονται τοῖς θεοῖς νὰ ἔλθουν ἐπίκουροι τῆς πόλεως. Ὁ Ἐτεοκλῆς ἐπιτιμᾷ ταύτας, διότι ἀποθαρρύνουν διὰ τῆς στάσεως αὐτῶν τοὺς πολεμιστάς. Ἐν ζωηροτάτῳ δὲ διαλόγῳ ἀντιτίθεται ἡ δραστηριότης τοῦ Ἐτεοκλέους πρὸς τὴν παθητικὴν τῶν γυναικῶν στάσιν. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν ἔντασιν τῶν παθῶν καὶ τὴν θλίψιν τῶν παρθένων καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναγινώσκωμεν χωρὶς συγκίνησιν τὸ πλήρες φρίκης ἄσμα τῶν θηβαίων γυναικῶν. Ἡ στάσις τοῦ Ἐτεοκλέους ἔναντι αὐτῶν ἐκδηλοῦται ὡς ἑξῆς:

«Μὴ δέχεσαι κακὰς συμβουλὰς, μὴ κάμεις καμμίαν ἀνοησίαν. Διὰ τῆς ὑπακοῆς μόνον τὰ πάντα ἐπιτυγχάνονται».

Σ χ ό λ ι α

Ἔστι θεοῦ δ' ἔτ' ἰσχύς καθυπερτέρα¹

Ὁ Ahrens σημειοῖ θεοῖς. Ὁ σχολιαστὴς ἐπάγεται. Sic Mam. antiqua correptus pro θεοῦ. Praeterea rectius post ἔστι (ita est) inter pugnitur. Cum dativo coniungitur habendi significatione, diciturque non solum de rebus quas quis habere et possidere potest, sed etiam de cogitationibus et consiliis ὅπως Αἰσχ. Προμ. 297 Ὠκεανοῦ φίλος ἔστι βεβαιότερός σοι. 732 ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μέγας. Ἐπτά ἐπὶ Θήβας 618 εἰ καρπὸς ἔσται θεσφάτοισι Λοξίου. Ὁ P. Mazon (ἔκδ. Budé) ὁμοίως τοποθετεῖ σημεῖον στίξεως μετὰ τὸ ἔστι διορθοῖ δὲ θεοῦ.

ἔτι : μετὰ συγκριτικοῦ ὡς ἐν Αἰσχ. Προμ. 934 ἀλλ' ἄθλον ἂν σοι τοῦδ' ἔτι ἀλγῶ πόροι. 987 οὐ γὰρ σὺ παῖς τε κᾶτι τοῦδ' ἀνούστερος, ἐν Πέρσαις 438 καὶ τίς γένοιτ' ἂν τῆσδ' ἔτι ἐχθίων τύχη;

ἰσχύς : robur, vis, potestas. πρβλ. Προμ. 212 κατ' ἰσχύν, Ἐπτά ἐπὶ Θ. 1074 Διὸς ἰσχύν. Ἄγαμ. 287 ἰσχύς πορευτοῦ λαμπάδος.

καθυπερτέρα : καθυπέρτερος—superior. Ὡς εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα Ἡροδ. 7,233. Ἐν δὲ γε πολέμῳ ὁ καθυπερτέραν τῶν ἀντιπάλων; Ξεν. Ἄπομν. 4, 6,14.

πολλάκι δ' ἐν κακοῖσι τὸν ἀμήχανον

πολλάκι. saepe Πέρσ. 757 τοιάδ' ἐξ ἀνδρῶν ὄνειδη πολλάκις κλύων κακῶν. ἢ Ἄγαμ. 241 πολλάκι πατρός κατ' ἀνδρῶνας . . . [ᾗ] Ἐπικός καὶ λυρικός σχηματισμὸς

1) Alfred καὶ Maurice Croiset : Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας «Πάπυρος» ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 420 κ.έ.

πολλάκι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς τραγικοῖς χάριν τοῦ μέτρου, ἀλλὰ μόνον εἰς λυρικά χωρία. Ἄπαξ ὁ Σοφοκλῆς χρησιμοποιεῖ ἐν Φιλοκτήτῃ 1456 δις ἐν Αἰσχύλῳ εἰς στίχους δοχμιακοῦς. Ἐπτὰ 227, Ἰκέτιδ. 120 πολλάκι δ' ἐμπίτνω ξὺν λακίδι λίνοισιν καὶ στίχ. 131 ὁμοίως (δόχμιος — — — — πεντασύλλαβος ποὺς 8 χρόνων).

ἐν De statu vel corporis vel animi in quo quis versatur. Ἐπτὰ ἐπὶ Θ. 187 μήτ' ἐν κακοῖσι μήτ' ἐν εὐεστοῖ φίλῃ. Πέρσ. 840 χαίρετ' ἐν κακοῖς δμως. 851 οὐ γὰρ τὰ φίλιτατ' ἐν κακοῖς προσδώσομεν. Ἄγαμ. 765 νεάζουσαν ἐν κακοῖς βροτῶν ὕβριν, 1612 ὕβριζειν ἐν κακοῖσιν οὐ σέβω. Εὐμ. 276 διδαχθεῖς ἐν κακοῖς.

κακοῖσι (Substantive) κακὸν vel cum articulo τὸ κακὸν malum, de malo quoniam dicitur quod quis vel patitur vel facit. Χοφ. 222. Ἄλλ' ἐν κακοῖσι τοῖς ἔμοις γελαῶν θέλεις.

τὸν ἀμήχανον ἀμήχανος. inops, consilii expers. τὸν ἀμάχανον (Δωρ. οὕτως ἔγραψεν ὁ σχολιαστής ἀντὶ ἀμήχανον). Ὁ μὴ ἔχων μέσα, πόρους ὁ εὐρισκόμενος ἐν ἀπορίᾳ, ὁ μὴ γινώσκων τί νὰ πράξῃ στερούμενος ἀρωγῆς, ἀντίθ. εὐμήχανος. Ὁ ἀμήχανος εἶναι αἷτιος τῆς ἑαυτοῦ καταστάσεως ἀνίκανος, ἀνεπιτήδειος. || qui effugi vel averti nulla ratione potest. Εὐμ. 561 ἀμηχάνοις δύαις Πρ. 59 δεινὸς γὰρ εὐρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους. Fr. 435 ἀμήχανον τεύχημα (τέχνημα Nauck) καὶ δυσέκδυτον de quo schol. Εὐρ. Ὁρ. 25 ἡ γὰρ Κλυταιμῆστρα ὕφανεν (Ἄγαμέμνονι) οὔτε ταῖς χερσὶν οὔτε τῇ κεφαλῇ ἔκδυσιν ἔχοντα.

κάν χαλεπᾶς δύας ὑπερθ' ὀμμάτων

κἀκ. Cum praepositionibus ἀντί, ἀπό, ἐκ, ἐπί, vocabulisque quae cum his praepositionibus sunt composita, in κἀνά, κἀντί, κἀκ (vel κἀξ) κἀπό, κἀπί ὡς Προμ. 743 κἀναμυχθίζει. Ἐπτὰ 1028 κἀνά κίνδυνον βαλῶ καὶ κἀξορθιάζω, κἀπολακτισμοὶ κλπ.

χαλεπᾶς χαλεπὸς gravis, perniciosus Ἄγ. 1502 ὁ παλαιὸς δριμύς ἀλάστωρ Ἄτρειὸς θοινατήρος χαλεπῆς. Χαλεπᾶς δύας—χαλεπῆς δύης χαρακτηριστικὸν τῆς δωρικῆς διαλέκτου. Ἡ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἀχαϊκῆς διατήρησις τοῦ ἀρχαίου μακροῦ α τὸ ὁποῖον οἱ Ἴωνες προέφερον ὡς ᾱ καὶ παρέστησαν τελικῶς διὰ τοῦ η : μάτηρ, φάμα, ἀδύς ¹.

δύας δύη aerumna miseria—δυστυχία, ἔνδεια, πόνος, ταλαιπωρία. Ἡσύχ. κακοπάθεια, δυστυχία Σουίδας παρέχει διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν βάσανον τοῦ προσεπηγμένου ἐπὶ βράχου Προμηθέως 179 πικρατὶς δύαισιν οὐδὲν ἐπιχαλᾶς. Πρβλ. δυάω (ὀδύνη) ποιητ. λέξις ἀγωνία.

ὑπερθε supra Ἄγ. 232 ὑπερθε βωμοῦ **ὄμμα** (oculus) Προμ. 69 ὄρξς θέαμα δυσθέατον ὄμμασιν 356 ἐξ ὀμμάτων δ' ἤστραπτε γοργωπὸν σέλας.

κρηναμενᾶν νεφελᾶν ὀρθοῖ

κρηναμενᾶν (P. Mazon: Les Sept contre Thèbes τόμ. 1 σ. 118 κρηναμενᾶν. κρημνῶ ἡμαρτημένως ἀντὶ κρημνῶ. Idē κρημνάω—κρήνημι. Αἰσχ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 229): Thesaurus linguae Graecae Henr. Stephano Parisiis 1841 (pendeo) Δωρ. τύπος κρήνημι=κρεμάννυμι «κρεμῶ ἀγκύραν ποτέ . . . ναὶ κρημνάντων Πίνδ. Π. 4, 42 κρήνην (προστακτ.) σεαυτὴν ἐξ . . . ἀντηρίδος. Εὐρ. ἐν Ἀθήλ. 150» ἐξαρθῶ, ἀναρθῶ. Παθ. κρήμνῶμαι=εἶμαι κρεμασμένος, κρέμαμαι. Εὐρ. Ἡλ. 1217 αἰωροῦμαι ἐν τῷ ἀέρι.

νεφελᾶν νεφέλη nubes Frag. 196, 7 νεφέλην ὑπερσχών. Ἰδιόρρυθμος τονισμὸς οἶον ἐλέγον, ὀρνίθεας, οὕτως, παντῶς παντῶ (-ῆ). Νεφέλη τὰ ὀμηρικὰ ἐπίθετα αὐτῆς εἶναι κυανέα, μελαίνα, πορφυρέη. Ὁ συνηθέστερος τύπος εἶναι νέφος ἰδίως παρὰ τοῖς πεζογράφοις, ἀν καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔχει ἐν Κ. Ἄν. 1, 8, 8 «ἐφάνη κονιορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκή». Χρησιμοποιεῖται μεταφορικῶς ἐπὶ τοῦ θανάτου παρ' Ὀμήρῳ «νεφέλη δὲ μιν ἀμφεκάλυψεν κυανέη Υ 417. Ἡ ἐνίοτε πρὸς δήλωσιν θλίψεως τὸν δ' ἄχρεος νεφέλη

1) Γ. Κουρμούλη : Ἱστορία τῆς Ἑλλην. γλώσσης. Μέρος Α' σελ. 88 Ἀθήνα 1954.

ἐκάλυψε μέλαινα P 591. Ὁμοίως αἱ φράσεις· κατὰ δ' ὀφθαλμῶν κέχυτ' ἀχλὺς· Πι 344 ἀμφὶ δὲ ὄσσε κελαϊνὴ νύξ ἐκάλυψε E 310. Ἐνταῦθα λέγεται περὶ λιποθυμίας ὡς καὶ ἐν E 696, Ξ 438, X 466 ἐνῶ συνήθως ἀναφέρεται εἰς θάνατον E 659 τὸν δε κατ' ὀφθαλμῶν ἐρεβεννὴ νύξ ἐκάλυψε (πρβλ. σκοτάδι βλέπω, δηλ. δὲν βλέπω τίποτε, εἶμαι τυφλός). Καὶ τοῦτο διότι ἡ λιποθυμία κατὰ πάντα ὁμοιάζει τῷ θανάτῳ. Τὸ πάθος τῆς ψυχῆς θεωρεῖται ὡς τις νεφέλη, ἣτις περικαλύπτει τὰς φρένας ὡς Θ 124 Ἔκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἠνιόχοιο καὶ ὅτι προκαλεῖ ἀποτέλεσμα ὅλον ἢ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ κάλυψις.

ὄρθοι || ἐρίγο=ἀνορθῶ ubi σοῖ¹ coniecit Hermann quum versus strophicus in iambum exeat. Εὐμ. 751 οἶκον ψήφος ὄρθωσεν μίαν || ῥεγο=κυβερνῶ, διοικῶ, βασιλεύω Ἰκέτιδες 673 ὃς πολὺν νόμῳ αἴσαν ὄρθοι || statuo (Ἰστημι) Χρηφ. 584 ξιφηφόρους ἀγῶνας ὄρθωσαντί μοι. || in rectum muto, corrigo. Ἀγ. 1475 νῦν δ' ὄρθωσας στόματος γνῶμην.

Μετάφρασις

Est ut dicis diis vero est etiam superior potestas et saepe haec afflictum in malis ex gravi calamitate supra oculos incumbentium nubium² erigit³.

Oui, mais le pouvoir céleste est plus puissant encore. C' est lui qui souvent, quand l' homme plongé dans des maux sans issue, en sa detresse amere, voit un brouillard deja descendre sur ses yeux, brusquement le releve⁴.

ΧΟΡ. Εἶναι τοῦ θεοῦ δὲ ἡ δύναμις ἀκόμη ἀνωτέρα. Εἰς τὰς συμφορὰς πολλὰς φορὰς τὸν ἀπελπισμένον, ποῦ μαύρη νεφέλη τοὺς ὀφθαλμοὺς σκεπάζει ἀπὸ τὴν ἀγρίαν δυστυχίαν ἀνορθώνει.

Ἐνταῦθα ἡ φράσις διαμορφοῦται κατὰ τὴν πορείαν τῶν δεινῶν γεγονότων. Ἡ σκέψις τυγχάνει ἀνάλογος τῶν ὀδυνηρῶν περιστάσεων. Ἐμφανίζει ἐξοχὸν δεῖγμα θεοσεβείας τοῦ ποιητοῦ. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἐνέχει δυνατὴν πνοὴν καὶ ἐγκλείει μεγάλην ψυχὴν. Ἡ δυστυχία, ἣτις καλύπτει δίκην νεφέλης, τὸν ἀπελπιν—εἰκὼν συνταρακτικὴ—διαλύεται πρὸ τῆς τρυφερότητος, συμπονίας παρηγορητικῆς αὔρας τῆς αἰθερίας θεϊκῆς πνοῆς⁵. Αὕτη ἐμψυχοῖ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις καταφεύγει αὐτῇ. Διὸ καὶ κατὰ τὸν Μαρκελλίνον, ὅτε Θρᾶκες καὶ Δόλογοι ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Ἀφινθίους καὶ ἐπιέζοντο ὑπὸ τούτων, ἐζήτησαν τὴν συμβουλήν τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν γνωρίζοντας, ὅτι μόνον ἡ θεία δύναμις δύναται νὰ φέρῃ ἀνακούφισιν εἰς τοὺς δεινοπαθοῦντας καὶ ἀπέλπιδας. Ρίγος συγκινήσεως ὑποσυρρίζει ἐν τῷ τοῦ ἀπέλπιδος σώματι δάκρυα ὑπερπληροῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, διότι γνωρίζει

ὅτι μόνον θεὸς ἐξ ἀμηχάνων εὕρισκει πόρους.

1) σοῶ=ποιητ. λέξις ἀντὶ σφῆζω, sospito, incolumen praesto, σοῖ pro ὄρθοι incerta Hermann. Ἐπτὰ 229.

2) κρηῖναμενᾶν νεφέλων incumbentium nubium λαμβάνεται γεν. πληθυντ. (Δωρ. τύπ.).

3) Ahrens E. A. : Aeschyli et Sophocles. Tragoediae et Fragmenta Par. 1846 ἐν σ. 306'.

4) P. Mazon : Eschyle : Les Sept contre Thèbes Budè Paris 1949 τόμ. I σ. 118.

5) Ἰδὲ καὶ Wilamovitz—Moellendorff : Aischylos interpretetionem. Berlin 1914 σ. 64, 73.

τοῦ αὐτοῦ Griechische Tragödien p. 73 κ.ε. πρβλ. die drei Tragiker Aischylos κ.ε.